

SKOLEBIBLIOTEKPLAN FOR SKOLENE I REGION SØR 2015-2020

Utarbeidet i nettverkssamlinger for skole- og folkebibliotekarer i 2014-15 av:

- Marit Svardal, skolebibliotekar Konsmo skole
- Åse Iren Vasland, skolebibliotekar Byremo barneskole
- Eli Smedsland, skolebibliotekar Byremo ungdomsskole
- Tone Valand, bibliotekleder Audnedal kommune
- May Sissel Rossevatn, skolebibliotekar Kollemo skole
- Sissel Haddeland, skolebibliotekar Eiken skule
- Anne Turid Nøkland, bibliotekleiar Hægebostad kommune
- Silje Aarrestad, skolebibliotekar Nyplass skole
- Line H. Hjellup/Kristin Kile, skolebibliotekar Spangereid skole
- Linda Fardal Kvinen, skolebibliotekar Lindesnes ungdomsskole
- Rolf Steinar Bergli, bibliotekleder Lindesnes kommune
- Stine Sløgedal, skolebibliotekansvarlig Øyslebø skole
- Trine-Merete Thorkildsen, skolebibliotekar Laudal skole
- Torhild Hægeland, skolebibliotekar Bjelland skole
- Tove Mørkesdal, skolebibliotekansvarlig Marnar ungdomsskole
- Janne Wigemyr, bibliotekleder Marnardal kommune
- Anne Kristine Arnesen, skolebibliotekar Åseral barne- og ungdomsskule
- Tove Larsen, bibliotekleder Åseral kommune
- Line Hansen Hjellup, Kompetansesenter Sør

Kommunene v/skoleeier oppfordres til å vedta denne skolebibliotekplanen politisk.

Skoleledere og skolebibliotekarer oppfordres til å samarbeide om oppfølging av denne skolebibliotekplanen i praksis på den enkelte enhet.

LES BOK - BLI KLOK

VISJON:

Elevene på våre skoler leser HVER dag i bøker fra skolebiblioteket; både på skolen og i fritiden!

Skolebiblioteket og skolebibliotekaren støtter aktivt opp om:

- skolens lokale leseplan
- skolens opplæring i alle fag og på alle trinn (LK06)
- skolens leseopplæring
- skolens satsing på lesing som grunnleggende ferdighet

MÅL:

Elevene våre er aktive brukere av skolebiblioteket

1. Elevene våre har lyst til å låne og lese i bøker fra skolebiblioteket

- Skolebiblioteket er åpent og tilgjengelig.
- Skolebiblioteket har ny, variert og interessant litteratur; skjønn- og faglitteratur.
- Skolebiblioteket har en skolebibliotekar som følger med i bokmarkedet, har oversikt over barne-/ungdomslitteraturen, formidler litteratur og veileder elever til "rett bok til rett elev til rett tid"

2. Elevene våre har tid til å lese i bøker fra skolebiblioteket

- Skolebibliotekaren har et spesielt ansvar for å følge opp innholdet i skolens leseplan.
- Skolebibliotekaren er en pådriver for at elevene leser bøker hver dag på skolen og ellers i fritiden.
- Skolebibliotekaren legger til rette for at alle klasser har undervisningstid på skolebiblioteket, 2-4 ganger pr. mnd.
- Skolebibliotekaren legger til rette for årlige leseprosjekter på alle trinn.

3. Elevene våre søker etter relevant informasjon på skolebiblioteket

- Skolebiblioteket har oppdaterte fagbøker og digitale muligheter for informasjonssøk.
- Skolebibliotekaren kan veilede elevene i søk og bearbeiding av informasjon.

4. Elevene våre har et medansvar for drift av skolebiblioteket

- Skolebibliotekaren ansetter elever som assistenter på skolebiblioteket

DRIFT:

Skolebibliotekene våre drives aktivt for å nå mål og visjon nedfelt i denne skolebibliotekplanen

- a) **KOMPETANSE:** Skolebibliotekaren har pedagogisk grunnutdanning og videreutdanning i skolebibliotekkunnskap.
- b) **UTSTYR OG AREAL:** Skolebibliotekene har elektronisk utlånssystem, datamaskiner, skriver, kopimaskin, sittegrupper, arbeidsplasser. Anbefalt areal fra 120 m² (for skoler med 7 klasser) til 210 m² (for skoler med 21 klasser). Skolebiblioteket bør være plassert sentralt i skolebygningen.
- c) **ARBEIDSOPPGAVER:** Skolebibliotekarbeid består hovedsakelig av to arbeidsområder:
- Pedagogisk skolebibliotekarbeid: Målet for dette arbeidet er beskrevet på side 2 i denne planen. Det pedagogiske arbeidet på skolebiblioteket er selve grunnlaget for skolebibliotekets rolle i skolens opplæring. Pedagogisk skolebibliotekarbeid innebærer også:
 - i. Utarbeide og gjennomføre leseprosjekter og lesestimuleringstiltak for hele klasser eller for utvalgte grupper - i samarbeid med klasselærere
 - ii. Støtte skolen, lærerne og elevene i leseopplæringa
 - iii. Utarbeide emnekasser til bruk i undervisningen
 - iv. Samarbeide med lærerne om tilrettelegging av litteratur i undervisningen
 - v. Gjennomføre opplæring i bibliotekkunnskap; alfabetisering, klassifisering, sjangerlære, forfatterkunnskap,...
 - vi. Arbeide for å oppfylle kompetansemålene i Kunnskapsløftet
 - vii. Arbeide for å oppfylle målene i virksomhetsplaner, lokale leseplaner og satsingsområder
 - viii. Gi tips og råd til litteratur og lesing
 - ix. Samarbeide med Kompetansesenter Sør, folkebibliotek, barnehagebibliotek,...
- NB! Ang. undervisning i skolebiblioteket:** Vi anbefaler at norsklærer tar ansvar for ukentlige bibliotektimer som en del av norskfaget. Dersom skolebibliotekaren skal overta dette arbeidet, må skolebibliotekaren også overta timer fra norskfaget. Vedlagt ligger forslag til gjennomføring og innhold av en bibliotektime.
- Praktisk skolebibliotekarbeid: innkjøp, registrering, katalogisering, organisering, merking, plasting, rydding, kassering, bokutstillinger, utlån, innlevering, hylleplassering,.... Elevassistentene kan gjøre enkelte av disse arbeidsoppgavene.
- d) **TIDSRESSURS:**
Til det pedagogiske skolebibliotekarbeidet: 1 t. pr. klassetrinn

Til det praktiske skolebibliotekarbeidet: 2 t. for første 50 elever + 1 t. pr. påbegynte 50.

MIDLER:

Innkjøp - Tilvekst pr. år: 1 bok pr. elev (250,- kr. pr. bok)

- **ÅPNINGSTID:** Skolebiblioteket bør ALLTID være åpnet
- **BEMANNING:**
 - Skolebibliotekar bemanner skolebiblioteket i tildelt ressurs
 - Selvbetjent utlån
 - Elevassistenter bemanner skolebiblioteket i friminutter
- **DELTA PÅ NETTVERKSAMLINGER:**
 - Kompetansesenter Sør innkaller skolebibliotekarene til 2 nettverksamlinger i året
 - Samlingene holdes på skoler i regionen. Det rulleres mellom kommunene.
 - Vertsskole ordner med lokale, frukt (el.lign), kaffe/te, omvisning på skolebiblioteket og presenterer lokale mål og planer for skolebiblioteket.
 - Kompetansesenter Sør har ansvar for faglig innhold på samlingene.

SAMARBEID:

Skolebibliotekene samarbeider godt med folkebibliotekene

- Kompetansesenter Sør innkaller til nettverksamling for både skole- og folkebibliotekarere 2 ganger i året.
- Skole- og folkebibliotek oppfordres til årlige kommunale samlinger som folkebiblioteklederne har ansvar for, jfr. Bibliotekloven §6: *Det skal være et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene.*

Planen bygger på sentrale styringsdokumenter for skolebibliotek:

- Opplæringsloven §9-2: *Elevene skal ha tilgang til skolebibliotek*
- UNESCO`s skolebibliotekmanifest (vedlegg 1) Her finner du hele dokumentet. <http://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/school-library-guidelines-no.pdf>

Vedlegg 1:

SKOLEBIBLIOTEKETS ROLLE I UTDANNING OG LÆRING FOR ALLE

IFLA/UNESCOS SKOLEBIBLIOTEKMANIFEST

Skolebiblioteket formidler informasjon og tanker som er avgjørende for å kunne fungere i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn. Skolebiblioteket gir elevene de ferdigheter som er nødvendig for livslang læring og utvikling av fantasien, og gjør dem i stand til å ta sitt ansvar som medborgere.

SKOLEBIBLIOTEKETS HOVEDOPPGAVER

Skolebiblioteket gir hjelp til å søke etter informasjon og tilbyr bøker og ressurser som gjør det mulig for hele skolesamfunnet å utvikle en kritisk tenkemåte og effektivt benytte all slags informasjon i ulike medier. Skolebibliotekene inngår i et bredt bibliotek- og informasjonsnettverk i overensstemmelse med prinsippene i UNESCOs folkebibliotekmanifest.

De ansatte i skolebibliotekene gir hjelp når man skal bruke litteratur og andre informasjonskilder. Det kan gjelde kilder fra både egne og andre samlinger, både skjønnlitteratur og faglitteratur og både trykte og elektroniske medier. Materialet kompletterer og utfyller lærebøker, annet undervisningsmateriale og metodelære.

Det har vist seg at elevenes evne til å lese, lære, løse problemer og utnytte informasjons- og kommunikasjonsteknologi blir bedre hvis skolebibliotekarere og lærere samarbeider.

Skolebibliotekets tjenester må komme alle i skolesamfunnet til gode, uavhengig av alder, rase, kjønn, religion, nasjonalitet, språk eller sosial status. Skolebiblioteket må tilby særskilte tjenester og materiale til dem som ikke kan benytte seg av det alminnelige tilbudet.

Tilgjengeligheten til skolebibliotekets tjenester og samlinger bør baseres på FNs menneskerettighetserklæring og bør ikke underlegges noen form for ideologisk, politisk eller religiøs sensur eller kommersielle hensyn.

FINANSIERING, LOVGIVNING OG SAMARBEID

Skolebiblioteket er viktig i enhver langsiktig strategi for leseferdighet, utdanning, informasjonstilgang og økonomisk, sosial og kulturell utvikling. Etersom ansvaret for skolebiblioteket kan ligge på lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå, må det ha støtte i særskilt lovgivning og særskilte retningslinjer. Skolebibliotekene må ha et tilstrekkelig og langsiktig fundament i form av kompetent personale, materiale, teknologi og annet

utstyr. Skolebibliotekenes tilbud skal være gratis.

Skolebiblioteket har en viktig rolle i det lokale, regionale og nasjonale bibliotek- og informasjonssamarbeidet.

Hvis skolebiblioteket deler lokaler og/eller ressurser med andre bibliotek, f.eks. et folkebibliotek, må de spesielle behovene som skolebiblioteket har, anerkjennes og imøtekommes.

SKOLEBIBLIOTEKETS MÅL

Skolebiblioteket er en integrert del av utdanningssektoren.

Følgende grunnleggende skolebibliotekstjenester er viktige for utviklingen av lese- og skriveferdighet, ferdigheter i informasjonssinnhenting, undervisning, utdanning og kultur:

- støtte og fremme de utdanningsmål som er nedfelt i skolens målsetting og læreplaner
- utvikle og oppmuntre barns leselyst og lyst til å lære og til å bli faste brukere av biblioteket gjennom hele livet
- tilby muligheter for å skape og bruke informasjon som middel til kunnskap, forståelse, fantasi og glede
- gi alle elever trening i å vurdere og bruke informasjon, uansett form, format eller medium, slik at de får innsikt i hva som kan være hensiktsmessige kommunikasjonsformer i samfunnet
- gi tilgang til lokale, regionale, nasjonale og globale ressurser og muligheter som gjør at elevene kan utveksle ideer, erfaringer og meninger
- organisere aktiviteter som fremmer kulturell og sosial bevissthet og åpenhet
- arbeide sammen med elever, lærere, skoleledelse og foreldre for å oppnå skolens overordnede målsetting
- rotfeste begrepene om åndsfrihet og tilgang til informasjon som grunnleggende for utviklingen av ansvarsfølelse og deltakelse i et demokratisk samfunn
- fremme lesing og gjøre skolebibliotekets tjenester og ressurser tilgjengelige både innenfor og utenfor skolen

Skolebiblioteket kan nå disse målene ved å utvikle mål, strategier og handlingsplaner for sine tjenester gjennom prioritering og anskaffelse av egnede informasjonskilder og ved å tilby veiledning og utdanning ved hjelp av velutdannet personale.

BEMANNING OG KOMPETANSE

Den fagutdannede skolebibliotekaren har ansvar for planlegging og styring av arbeidet, med støtte fra øvrige ansatte ved skolen og i samarbeid med folkebibliotek og andre aktører.

Skolebibliotekarens rolle kan variere innenfor de nasjonale økonomiske rammer og den lovgivning som ligger til grunn for budsjetter, læreplaner og undervisningsmetoder.

Det er enkelte kunnskapsområder som er avgjørende for at bibliotekarer skal kunne utvikle og administrere en effektiv skolebibliotekvirksomhet, nemlig bibliotekadministrasjon, informasjonshåndtering og pedagogikk.

I et samfunn hvor nettverksutvikling får stadig større betydning, må skolebibliotekene ha den kompetansen som trengs for å planlegge og undervise både lærere og elever i informasjonshåndtering. Skolebibliotekarer må derfor gis mulighet for en kontinuerlig kompetanseutvikling.

LEDELSE

For å sikre en effektiv og oversiktlig virksomhet er det nødvendig

- at det angis tydelig mål, prioriteringer og virksomhetsområder for skolebiblioteket i samband med skolens læreplaner
- at skolebiblioteket organiseres og drives etter profesjonelle standarder
- at skolebiblioteket er tilgjengelig for hele skolemiljøet og utgjør en del av lokalsamfunnet for øvrig

Det må derfor oppmuntres til et nært samarbeid med lærere, andre skoler, skoleadministrasjonen, foreldre, andre bibliotek og øvrige grupper i lokalsamfunnet.

Vedlegg 2:

FORSLAG TIL BIBLIOTEKTID:

1. **SAMLING** (15 min).
 - a) Presentasjon av bøker
 - Lærer presenterer aktuelle bøker
 - Elever presenterer aktuelle bøker
 - Skolebibliotekar (etter avtale) presenterer aktuelle bøker
 - b) Høytlesing
 - c) Sjangerlære
 - d) Forfatterlære
 - e) ... aktuelle tema fra norskfaget
2. **LÅNETID** - bør tidsbegrenses! Max 5 minutter. Elevene bør til enhver tid ha både hjemmebok og hyllebok for individuell lesing.
3. **LESETID** (20 min)